

«Ο κίνδυνος για την Ευρώπη είναι η Ουγγαρία»

Ο **διακεκριμένος καθηγητής** του Πανεπιστημίου Γέιλ **προειδοποιεί** για τη διάδοση της **φασιστικής πολιτικής**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ
ΜΑΡΚΟ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗ

Η διασπορά των φασιστικών εννοιών στην πολιτική σκηνή απειλεί τη δυτική κοινωνία, επισημαίνει με επίταση ο 50χρονος καθηγητής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Γέιλ Τζέισον Στάνλεϊ. Το βιβλίο του με τίτλο *Πώς λειτουργεί ο φασισμός* (στα ελληνικά από τις εκδόσεις Μεταίχμιο) πυροδότησε πολλές συζητήσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες γύρω από την εξάπλωση της Ακροδεξιάς και την κανονικοποίηση της φασιστικής πολιτικής. Στο φόντο των ευρωεκλογών ο αμερικανός διανοούμενος μίλησε στο «Βήμα» για τη φασιστική πολιτική και την ευρωπαϊκή Ακροδεξιά.

■ Στο βιβλίο σας με τίτλο «Πώς λειτουργεί ο φασισμός» φαίνεται να δίνετε έναν ευρύ ορισμό του φασισμού.

«Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω με μια διάκριση. Όταν κάνω λόγο για “φασισμό”, εννοώ ένα είδος ακροδεξιού εθνικισμού εντός του ευρύτερου φάσματος του τελευταίου και το ορίζω με 10 χαρακτηριστικά που αντιπροσωπεύουν τα 10 κεφάλαια του βιβλίου μου. Ο φασισμός είναι ένα συνεχές. Και στην ιστορική γραμματολογία πολλοί κατά καιρούς έχουν επιχειρήσει να τον ορίσουν με πολύ διαφορετικές έννοιες. Εγώ επικεντρώνομαι στην ιδεολογία και στην πολιτική, τη φασιστική πολιτική, υποδεικνύοντας έναν συγκεκριμένο τρόπο απόπειρας αρπαγής της εξουσίας».

■ Υποδεικνύετε επίσης ότι βιώνουμε ένα είδος

κανονικοποίησης της εξτρεμιστικής δεξιάς πολιτικής τόσο στην Ευρώπη όσο και στις ΗΠΑ.

«Έχουμε βαδίσει πολύ στο μονοπάτι της ακραίας κανονικοποίησης της φασιστικής πολιτικής. Μόλις επέστρεψα από τη Γερμανία, όπου η παρουσία του AfD, της “Εναλλακτικής για τη Γερμανία”, άλλαξε πλήρως τις κανονικότητες της χώρας. Πράγματα αδιανόητα πριν από πέντε χρόνια όχι μόνο λέγονται σήμερα, εκφράζονται μέσα στο ίδιο το Κοινοβούλιο. Αμφισβητούνται τα μνημεία και η κουλτούρα της μνήμης. Γίνεται λόγος για την “υπερφάνεια” για το παρελθόν της, για τους στρατιώτες της στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο».

■ Η κανονικοποίηση αυτή είναι αποσπασματική, εμφανίζεται δηλαδή με κατά τόπους διαφορετικά χαρακτηριστικά, ή υφίσταται μια κοινή βάση;

«Το ενδιαφέρον είναι ακριβώς ότι, ενώ θα περίμενε κανείς οι φασιστικές πολιτικές να κανονικοποιούνται αποσπασματικά, παρατηρούμε αντίθετα να εμφανίζονται τακτικά οι ίδιες δομές σε όλες τις χώρες. Δείτε πώς η πολιτική του Vox στην Ισπανία λειτουργεί με τρόπο παρόμοιο με εκείνη του Τραμπ: η οργή κατά της πολιτικής ορθότητας, του μαρξισμού, του φεμινισμού, των μεταναστών που καταστρέφουν την παραδοσιακή μας κουλτούρα, ο χριστιανισμός και η ευρωπαϊκή ταυτότητα που απειλούνται. Το σχήμα είναι ίδιο: “Ημασταν μια μεγάλη χώρα ώσπου μας διέλυσαν ο φιλελευθερισμός και οι μετανάστες”».

■ Ταιριάζει αυτό με όσα λέτε στο βιβλίο σας για τη «θυματοποίηση» ομάδων που στην πραγματικότητα είναι κυρίαρχες στην κοινωνία.

«Είναι εντυπωσιακό το πώς μια κυρίαρχη ομάδα μπορεί να μιλάει για θυματοποίηση. Υπάρχει ένας λόγος του Βίκτορ Ορμπαν στις 12 Οκτωβρίου 2017 όπου διατυπώνει τον ισχυρισμό ότι οι χριστιανοί είναι η χειρότερα διωκόμενη κοινότητα παγκοσμίως. Οι ψηφοφόροι του Τραμπ στις ΗΠΑ θεωρούν ότι οι λευκοί χριστιανοί άνδρες βρίσκονται υπό διωγμό! Είναι προφανές ότι η προεδρία του Μπαράκ Ομπάμα, ενός μαύρου προέδρου, προξένησε σε κάποιους ακραία ενόχληση. Αν έχεις συνηθίσει να βρίσκεσαι στην κορυφή μιας ιεραρχίας, η παραμικρή ελάττωση του στάτους σου γίνεται αισθητή ως θυματοποίηση».

■ Η περίπτωση των όσων λέτε για τον αντιδιανοουμενισμό στις ΗΠΑ μου θυμίζει διατυπώσεις που ακούστηκαν στην πορεία του δημοψηφίσματος για το Brexit – «ο βρετανικός λαός βαρέθηκε πια τους ειδικούς».

«Για να είμαι δίκαιος, ας σκεφτούμε ότι οι ειδικοί στους οποίους απευθύνθηκε ο Τόνι Μπλερ την εποχή του πολέμου στο Ιράκ δεν δοξάστηκαν και πολύ! Υπήρξε εδώ μια συστημική αποτυχία. Ας σκεφτούμε και την οικονομική κρίση. Οι οικονομολόγοι; Δεν θέλω ούτε να τους πλησιάσω πια! Μπορώ να ακούσω παρόμοια επιχειρήματα με συμπάθεια, λοιπόν. Σε καμία περίπτωση όμως δεν μπορώ να δεχθώ τους ειδικούς που μεταβάλλονται σε ολιγάρχες. Δεν μπορώ να δεχθώ την παράδοση της κυβέρνησης στους δισεκατομμυριούχους. Γιατί αυτό που συμβαίνει είναι ότι πίσω από τα ακροδεξιά κόμματα συχνά κρύβονται δισεκατομμυριούχοι».

■ Οι ευρωεκλογές της 26ης Μαΐου φαίνεται ότι θα φέρουν σημαντικούς αριθμούς ευρωσκεπτικιστών και ακροδεξιών στο Ευρωκοινοβούλιο. Θα προξενήσει ένα τέτοιο αποτέλεσμα αρρυθμίες στην πολιτική και στη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

«Νομίζω ότι μετά την ιστορία του Brexit τα ακροδεξιά κόμματα δεν πρόκειται να ταχθούν υπέρ της διάλυσης της Ευ-

ρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, ο βασικός κίνδυνος στην Ευρώπη είναι η Ουγγαρία. Η φασιστική Δεξιά του Ορμπαν στηρίζεται στα δισεκατομμύρια που λαμβάνει η χώρα του από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ουσιαστικά δηλαδή η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί τη στήριξη μιας χώρας όπου η φασιστική Δεξιά επικρατεί, η δημοκρατία καταστρέφεται, ο ελεύθερος Τύπος χειραγωγείται. Θα έλεγα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να απαλλαγεί από την Ουγγαρία άμεσα. Γιατί δείτε τι συμβαίνει: ο πρώην αντικαγκελάριος της Αυστρίας, ο Χάιντς-Κρίστιαν Στράχε, έλεγε ότι θα ευνοούσε στη χώρα του μια διευθέτηση του Τύπου ανάλογη με εκείνη της Ουγγαρίας. Ο καγκελάριος Σεμπάστιαν Κουρτς ήδη ενσωματώνει την πλατφόρμα του FPÖ στη δική του πολιτική. Πρόκειται λοιπόν για περιπτώσεις που έπρεπε να είχαν ήδη προκαλέσει συναγερμό – η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να σταματήσει αυτά τα παιχνιδάκια με τον φασισμό».

■ Τάσσετε υπέρ μιας σκληρής γραμμής έναντι της Ακροδεξιάς. «Δημοκρατία δεν υπάρχει χωρίς συντηρητικούς, οπωσδήποτε. Περισσότερη Ανγκελα Μέρκελ, παρακαλώ! Εναντι

«Η Ευρώπη χρηματοδοτεί την Ουγγαρία, μια χώρα όπου η φασιστική Δεξιά επικρατεί, η δημοκρατία καταστρέφεται, ο ελεύθερος Τύπος χειραγωγείται»

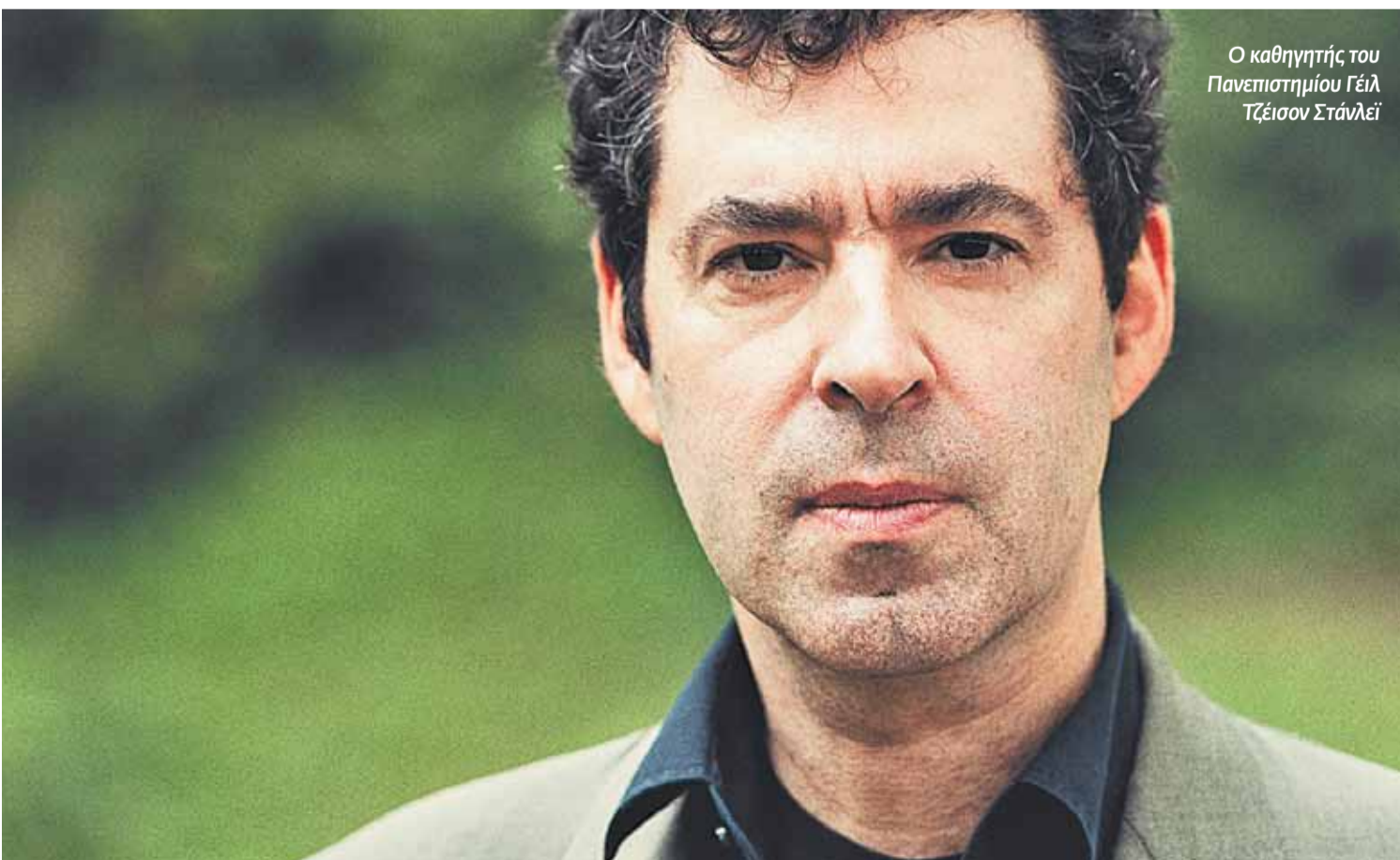
των εξτρεμιστών της Δεξιάς ωστόσο απαιτείται η τήρηση μιας σκληρής στάσης. Η περίπτωση του σκανδάλου του Στράχε μάς δείξε ότι πρόκειται απλώς περί απατεώνων. Ο Ορμπαν φυσικά και δεν ενδιαφέρεται για τον χριστιανισμό – για την εξουσία ενδιαφέρεται. Ποια είναι η μόνη κοινή θέση όλων των ακροδεξιών κομμάτων ανά τον κόσμο, εκτός βέβαια από τη φιλορωσική τους στάση; Η άρνηση της κλιματικής αλλαγής! Γιατί χρηματοδοτούνται από ολιγάρχες και υπερσυντηρητικούς επιχειρηματίες όπως είναι στις ΗΠΑ οι αδελφοί Τσαρλς και Ντέιβιντ Κοχ που αντιλαμβάνονται ότι υπάρχει πλέον τρόπος να ξεγελάσουν το κοινό ώστε να ψηφίζει τύπους που θα καταστρέψουν τη χώρα τους μέσω του ακραίου εθνικισμού».

■ Η πρόσφατη αποχώρηση του Χάιντς-Κρίστιαν Στράχε εξαπιάς ενός σκανδάλου πολιτικής διαφθοράς υποθέτω ότι δεν σας κάνει να εφησυχάζετε, δεδομένου ότι παρατηρήσατε πως ο καγκελάριος Κουρτς επιχειρεί να καρπωθεί την πολιτική πελατεία των ακροδεξιών...

«Είναι ο ίδιος τρομερός κίνδυνος της εποχής των Ναζί – οι συντηρητικοί που υιοθετούν τις θέσεις των φασιστών θεωρώντας ότι μπορούν να τους ελέγξουν και να τους εξαφανίσουν πολιτικά. Όχι, το μόνο που επιτυγχάνει κανείς έτσι είναι να κανονικοποιεί και να νομιμοποιεί τον φασισμό».

JASON STANLEY
Πώς λειτουργεί ο φασισμός

Μετάφραση Γιώργος Μπαρουξής. Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2018, σελ. 240, τιμή 15,50 ευρώ

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Γέιλ Τζέισον Στάνλεϊ